

María Dueñas

Het geluk van
een wijngaard

deel 1

Vertaald uit het Spaans
door Nadia Ramer

UITGEVERIJ
XL
DEVENTER

1

Wat gaat er door het hoofd, door het lijf van een man die gewend is geraakt aan succes wanneer op een middag in september zijn grootste angst wordt bewaarheid?

Hij sprak geen onvertogen woord, maakte geen enkel gebaar. Er trok slechts vluchtig een onzichtbare rilling langs zijn rug, omhoog tot in zijn kruin en omlaag tot in zijn tenen. Maar er veranderde niets aan zijn houding toen hij zijn voorgevoelens bevestigd zag. Hij bleef onbewogen zitten, met één hand op het robuuste notenhouten bureau en zijn blik strak gevestigd op de brengsters van het slechte nieuws: op hun bleke, vermoeide gezichten, op hun sombere rouwkleding.

‘Drinkt u rustig uw chocolade op, dames. Het spijt me dat ik u deze overlast heb bezorgd, ik stel het zeer op prijs dat u mij persoonlijk op de hoogte bent komen brengen.’

Toen de tolk een voor een zijn woorden had vertaald, gehoorzaamden de bezoeksters ogenblikkelijk, alsof het een bevel was geweest. Het Amerikaanse gezantschap had deze tussenpersoon gestuurd, zodat de twee uitgeputte vrouwen, die de taal niet machtig waren, zich verstaanbaar konden maken en hun missie konden volbrengen.

Met onmiskenbare tegenzin brachten ze beiden het

kopje naar hun mond. Waarschijnlijk uit beleefdheid. Om hem niet te grieven. Maar de koekjes van de nonnen uit het San Bernardo-klooster lieten ze liggen, en hij drong niet aan. Terwijl de vrouwen overduidelijk slecht op hun gemak van de dikke drank nipten, sloop een stilte die geen volledige stilte was als een reptiel het vertrek binnen: ze glipte over de geglazuurde vloertegels en langs het behang, gleed over de meubels van Europese makelij en tussen de landschappen en stillevenen door.

De tolk, een melkmuil van een jaar of twintig, hield zijn zweterige handen ineengestremd ter hoogte van zijn kruis en vroeg zich af wat hij hier in godsnaam deed. Ondertussen was de lucht vervuld van geluid. Van de patio beneden steeg herrie op: de bedienden, die de plavuizen schoonspoelden met laurierwater. Door het smeedijzeren traliewerk van de ramen aan de straatkant kwam het geklepper van ezel- en paardenhoeven, het geweeklaag van schorem dat om een aalmoes vroeg en de roep van de straatverkoper op de hoek, die monotoon zijn waren aanpreef: zoete pasteitjes, tortilla's met gestremde melk, guavegelei en zoete maïsbroodjes.

De twee dames drukten de netjes gestreken fijn linnen servetten tegen hun lippen, de klok luidde half zes. En daarna wisten ze niet hoe verder.

De heer des huizes verbrak de gespannen stilte.

‘Mag ik zo vrij zijn u hier onder te brengen voor de nacht alvorens u de terugreis aanvangt?’

‘Hartelijk dank, meneer,’ antwoordden ze bijna als uit één mond. ‘Maar we hebben al een kamer gereserveerd in een herberg die ons door het gezantschap is aangeraden.’

‘Santos!’

Hoewel deze uitroep niet voor hen was bedoeld, schrokken ze allebei van zijn rauwe, harde stemgeluid. ‘Zeg tegen Laureano dat hij deze dames helpt met hun bagage en ze naar hotel Iturbide brengt; hun uitgaven zijn voor mijn rekening. En daarna ga je op zoek naar Andrade, onderbreekt zijn dominopartij en zegt dat hij zo snel mogelijk hier moet komen.’

De bediende, een jongen met een bronskleurige huid, reageerde op deze bevelen met een eenvoudig ‘Tot uw orders, baas’, alsof hij niet zojuist aan de andere kant van de deur, met zijn oor tegen het hout gedrukt, had vernomen dat de carrière van Mauro Larrea, de vermogende zilvermijnexploitant, voortijdig tot een einde was gekomen.

De vrouwen stonden op en lieten hun rokken ritse- len als de vleugels van een onheilspellende raaf. Na de bediende waren zij de eersten om de kamer te verrui- len voor de frisse galerij. Degene die zich had voor- gesteld als de zus ging voorop; degene die zich had voorgesteld als de weduwe volgde haar. Wat achter-

bleef waren de papieren die ze hadden meegebracht, de documenten waarin zwart op wit de juistheid van zijn voorgevoel werd aangetoond. Toen ook de tolk aanstalten maakte om te vertrekken, hield de heer des huizes hem tegen.

Gedecideerd legde hij zijn grote, knoestige, ruwe, nog altijd krachtige hand tegen de borst van de Amerikaan, als iemand die goed is in bevelen geven en weet dat hij gehoorzaamd zal worden.

‘Een momentje alstublieft, jongeman.’

De jongeman had amper tijd om te slikken.

‘Samuelson zei u dat u heette, nietwaar?’

‘Inderdaad, meneer.’

‘Heel goed, Samuelson,’ zei hij terwijl hij zijn stem liet dalen. ‘Ik hoef u niet te vertellen dat dit een zeer vertrouwelijk gesprek was. Eén woord hierover tegen wie dan ook en ik zal er persoonlijk voor zorgen dat u volgende week wordt uitgezet en in uw eigen land voor militaire dienst wordt opgeroepen. Waar komt u precies vandaan, vriend?’

‘Uit Hartford, Connecticut, meneer Larrea.’

‘Dat komt goed uit. Dan kunt u de yankees helpen om eindelijk eens die verdomde oorlog tegen de Confederatie te winnen.’

Toen hij dacht dat ze het portaal moesten hebben bereikt, schoof hij met zijn vingers een hoekje van het zware gordijn voor een van de balkons opzij en zag de

twee schoonzusters het huis verlaten en in zijn berline stappen. Laureano, zijn koetsier, spoorde de merries aan en die zetten er energiek de pas in, hun weg zoekend tussen respectabele voorbijgangers, in lompen gehulde schepsels zonder schoenen of sandalen en tientallen indianen met bontgekleurde doeken om de schouders, die in een kakofonie van stemmen riepen wat ze te koop hadden: reuzel en kleden uit Puebla, gezouten vlees, avocado's, fruitdranken in alle smaken en wassen figuurtjes van het kindeke Jezus. Toen hij zich ervan verzekerd had dat de koets was afgeslagen naar de calle de las Damas, draaide hij zich om. Hij wist dat het nog minstens een half uur zou duren voordat Elías Andrade, zijn zaakgelastigde, er zou zijn. En er was maar één ding dat hij in de tussentijd wilde doen.

Onderweg van het ene vertrek naar het andere trok Mauro Larrea zonder op of om te kijken met wilde gebaren zijn jasje uit. Vervolgens deed hij met een paar ferme rukken zijn stropdas lossen, maakte zijn manchetknopen open en stroopte de mouwen van zijn baptisten overhemd op tot boven zijn ellebogen. Toen hij met blote onderarmen en vrije hals zijn bestemming had bereikt, ademde hij krachtig in en gaf een draai aan het rouletteachtige meubel waarin de keus stonden.

‘Jezus Christus,’ mompelde hij.

Wie had gedacht dat hij die ene zou kiezen? Er zaten keus bij die veel nieuwer waren, geraffineerder en kostbaarder, in de loop der jaren verzameld als tastbaar bewijs van zijn onstuitbare weg naar de top. Exemplaren die beter in de hand lagen en waarvan het gewicht precies goed verdeeld was. En toch maakte hij die namiddag die zijn leven overhoopgooide en waarvan het licht nu langzaam uitdoofde – de bedienden waren al begonnen met het aansteken van de olielampen en kaarsen in alle hoeken van zijn grote huis –, terwijl de straten nog bruisten van leven en het losgeslagen land zich nog altijd niet liet besturen, verward als het was in schijnbaar eindeloze twisten – toch maakte hij die middag een keuze die niet voor de hand lag. Ogenschijnlijk zonder logica, zonder reden koos hij de oude eenvoudige keu die hem verbond met zijn verleden en hij maakte zich op om als een dolleman aan de biljarttafel zijn demonen te bevechten.

De minuten verstreken terwijl hij met onverbiddelijke efficiëntie zijn stoten uitvoerde. De ene na de andere, achter elkaar door, waarbij slechts het doffe geluid te horen was van de ballen die de banden raakten en het droge getik van ivoor op ivoor. De situatie inschatten, berekeningen maken en een beslissing nemen, zo had hij dat altijd gedaan. Of bijna altijd.

Toen hoorde hij vanuit de deuropening achter zich een stem.

‘Het belooft niet veel goeds dat ik je met die keu in de handen zie.’

Hij speelde verder alsof hij niets had gehoord: behendig en trefzeker maakte hij zijn stoten, en iedere keer kromden zijn vingers zich weer in een stevige ring om de keu, waarbij aan zijn linkerhand twee vingers opvielen waarvan de toppen beschadigd waren, en een donker litteken dat vanaf de duimwortel richting zijn pols omhoogliep. Oorlogswonden, zei hij altijd schertsend. Overgehouden aan zijn weg door het binnenste van de aarde.

Maar hij had de stem van zijn zaakgelastigde natuurlijk wel gehoord, het melodieuze timbre van die rijzige man met zijn schitterende verlopen elegantie, achter wiens schedel, die zo glad was als een rivierkei, een schrandere, levendige geest schuilging. Elías Andrade was behalve degene die waakte over zijn financiën en belangen ook zijn allerbeste vriend: de oudere broer die hij nooit had gehad, de stem van zijn geweten wanneer hij werd meegezogen in de hectiek van alledag en niet de kalmte bezat om verstandig te kunnen denken en handelen.

Mauro Larrea boog zich lenig over de speeltafel, stootte een laatste keer voluit en besloot dat zijn solopartij was afgelopen. Toen zette hij de keu terug en draaide zich rustig om naar degene die zojuist was binnengekomen.

Ze keken elkaar recht in de ogen, net als al die andere keren. Goede of slechte tijden – zo waren ze dat gewend. Op de man af. Zonder uitvluchten.

‘Ik ben geruïneerd, vriend.’

Zijn vertrouwensman kneep zijn ogen dicht, maar zei niets terug. Hij haalde eenvoudigweg een zakdoek tevoorschijn en veegde daarmee zijn voorhoofd af. Hij was gaan zweten.

In afwachting van een reactie tilde Larrea de deksel van een doos met rookwaren en pakte er twee sigaren uit. Ze gebruikten een zilveren aansteker en de lucht vulde zich met rook; toen pas reageerde zijn zaakgevestigde op het verschrikkelijke nieuws.

‘Zeg maar dag tegen de Drie Manen.’

‘Zeg maar dag tegen alles. Alles is in één keer naar de klote.’

Zoals te verwachten viel van iemand die zich tussen twee werelden bevond, gebruikte hij soms krachttermen in het Spaans van Spanje en klonk hij andere keren juist als een rasechte Mexicaan. Het was al vijftienvintig jaar geleden dat hij was aangekomen in wat ooit het onderkoninkrijk Nieuw-Spanje heette maar toen al na een lange, pijnlijke onafhankelijkheidsstrijd een jonge republiek was geworden. In die tijd liep hij rond met een verwond hart, een dubbele verantwoordelijkheid waarvan hij zich onmogelijk kon ontdoen en de nijpende noodzaak om te overle-

ven. Niets wees erop dat zijn weg zich zou kruisen met die van Elías Andrade, de laatste telg uit een zeer oud en eerbiedwaardig maar sinds de ondergang van de kolonie verarmd Mexicaans geslacht. Maar zoals wel vaker het geval is, deed de wind van het toeval zijn werk en kwamen de twee mannen elkaar tegen in het miserabele dranklokaal van een mijnwerkerskamp in Real de Catorce, toen de zaken van Larrea, die zo'n twaalf jaar jonger was, op het punt stonden een hoge vlucht te nemen en de ambities van Andrade, die dus evenveel jaren ouder was, niet dieper konden zinken. En ondanks de ontelbare hoogte- en dieptepunten die ze samen beleefden, de nederlagen en de triomfen, de vreugde en het verdriet die het lot op hun weg plaats- te, zouden ze nooit meer van elkaar scheiden.

‘Heeft die yank je bedonderd?’

‘Erger nog: hij is dood.’

De opgetrokken wenkbrauw van Andrade was als het boogje van een vraagteken.

‘Hij is in de slag bij Manassas door de Zuiderlingen om zeep geholpen. Zijn vrouw en zijn zus zijn uit Philadelphia overgekomen om het me te vertellen. Dat was zijn laatste wens.’

‘En de machines?’

‘Die zijn door zijn eigen handelspartners geconfisqueerd voor gebruik in de steenkoolmijnen van de Lackawanna-vallei.’